

Samenwerkingsverband
plattelandsgemeenten

Strategische Visie **2023-2026**

Geactualiseerde versie december 2024

Voorwoord/verduidelijking

In januari 2023 stelde het Algemeen Bestuur van de P10 de strategische visie voor de periode 2023-2026 vast. In 2026 zal er een nieuwe visie worden vastgesteld. Eind 2024 is deze visie geactualiseerd. De tijd staat immers niet stil; er ontstaan nieuwe inzichten en beleid en inzet van medeoverheden verandert.

De belangrijkste toegevoegde inzichten en ontwikkelingen:

Strijd om de ruimte en transitie landelijk gebied

De strijd om de ruimte, maar ook de inzichten rondom de noodzakelijke veranderingen in het landelijk gebied zijn de afgelopen jaren geïntensiveerd. Tijdens het opstellen van de strategische visie zaten we in de aanloop naar een Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Inmiddels heeft het kabinet afscheid genomen van het NPLG, waarbij de doelen voor het landelijk gebied niet veranderd zijn. Het is op dit moment (oktober 2024) ongewis wat er voor het NPLG in de plaats komt. Het programma leefbaar platteland is opgedeeld in een programma leefbare kernen en een programma leefbaar buitengebied. Het programma Leefbaar buitengebied gaat in op de inzet van de P10 op het gebied van ruimte voor landbouw, natuur en andere functies. In het programma leefbare kernen wordt voor al ingegaan op de leefbaarheid in de kernen zelf.

Sociaal platteland

Het programma Sociaal Platteland heeft de afgelopen jaren onvoldoende invulling gekregen als gevolg van wijziging van de bestuurlijk en ambtelijke trekkers. Dit programma zal de komende tijd meer invulling krijgen waarbij de kernvraag is hoe we ervoor zorgen dat gemeenschappen vitaal blijven. Dat hierbij sprake is van verbindingen en overlappen met andere programma's is helder en wordt uitgewerkt.

Elke Regio Telt!

In het rapport 'Elke Regio Telt!' riepen de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur, de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving en de Raad voor het Openbaar Bestuur het kabinet op het regionaal beleid te wijzigen. De beleids- en investeringslogica van het rijk (het efficiency denken) leidt tot verschraving van de regio's. Het sterker maken wat al sterk is, heeft niet de veronderstelde winst opgebracht voor de minder sterke gebieden. Het rapport bevestigt wat de P10 gemeenten al jarenlang ervaren: een toename van onwenselijke verschillen tussen Nederlandse regio's, bijvoorbeeld op het gebied van voorzieningen voor zorg, onderwijs, infrastructuur en werkgelegenheid.

Dit betekent een radicaal andere insteek met oog voor de lokale omstandigheden. Bij het maken van beleid moet de nadruk niet alleen liggen op doelmatigheid, maar ook op de gevolgen voor de samenleving en leefomgeving in alle delen van Nederland. Dit impliceert dat beleid veel minder top-down moet worden ingezet en uitgegaan moet worden van de vraag wat inwoners en gemeenschappen echt nodig hebben om te kunnen delen in de Brede Welvaart. De P10 pleit daarom voor een beleidsagenda met heldere doelen en een samenwerkingsagenda met de volgende uitgangspunten:

- **Integraal:** overbrug de kloof tussen beleid en uitvoering door integraal te kijken naar problemen en de uitvoering, binnen de gestelde kaders, in handen te leggen van diegenen die hiervoor het beste zijn toegerust en nabij zijn (gemeenten). Veelal vraagt dit om een aanpak van onderop, vanuit de praktijk waar beleid en uitvoering toch al samen komen.

- Lerend ontwikkelen: Deze werkwijze vraagt van alle betrokkenen een omslag in denken. Zo wordt nu door het Rijk getoetst aan efficiëntie en doelmatigheid. Maatschappelijke effectiviteit lijkt een beter toetsingskader maar verdient nadere uitwerking.
- Vertrouwen: als onderling de doelen helder zijn kan 'losgelaten' worden en zaken aan anderen worden overgelaten.
- Omdenken: kijken wat werkt

Het rapport 'Elke regio telt' adviseert ook dat alle regio's werken aan een kansenagenda die de basis vormt voor langjarige structurele financiering, op basis van de lokale kansen. Dit zou in de plaats kunnen komen van de veelheid aan incidentele middelen waarvan nu sprake is. Het kabinet stelt nu de opeenstapeling van de achterstanden in tien prioritaire regio's centraal. Het is inderdaad van belang om werk te maken van langjarige structurele financiering voor regio's waarin de spiraal van verschraling hard toeslaat. Maar dat is pas een deel van het werk. Volgens het rapport zal gekeken moeten worden naar *alle* regio's.

De verdere uitwerking van Elke Regio Telt! zal nog enige tijd duren. De inzet van de P10 zal plaatsvinden op basis van de strategische visie én organisch meebewegen met de actualiteit. We werken hiervoor samen met andere partijen zoals de K80 en het IPO. Als uitgangspunten gelden:

- Naast economisch rendement ook kijken naar maatschappelijke effectiviteit, met name als het gaat om (basis)voorzieningen, o.a. door het herzien van de beleids- en investeringslogica van het rijk.
- Rechtvaardige verdeling over alle regio's en toetsen van de effecten van het beleid

Samenvatting

Een korte samenvatting is te vinden in het bijbehorende document: 'Onze inzet voor het komend jaar' dat kan worden ingezet bij lobbymatige activiteiten.

1. Inleiding

Energie, wonen, zorg, onderwijs, klimaat: op allerlei fronten staat Nederland voor grote opgaven met stijgende urgentie. Opgaven die vragen om visie en een lange adem, om ruimte en kracht. Het platteland heeft die kracht: de inwoners van plattelandsdorpen hebben een sterk organiserend vermogen en zijn goed in staat bij te dragen aan de verduurzaming van ons land.

De P10 is het samenwerkingsverband van grote plattelandsgemeenten. Het samenwerkingsverband is in 2008 opgericht en heeft 32 grote plattelandsgemeenten, met groot grondoppervlakte, veel kernen maar zonder stedelijke kern. Gezamenlijk beslaat de P10 ruim 12.000 km² met meer dan 700 dorpskernen en meer dan een miljoen inwoners.¹ Alle deelnemers zijn vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit zes leden.

De P10-gemeenten worden gekenmerkt door een sterk organiserend vermogen, een groot grondoppervlakte, veel kernen en het ontbreken van een stedelijke kern. Deze kenmerken zorgen ervoor dat de gemeenten veelal dezelfde maatschappelijke opgaven hebben om ervoor te zorgen dat de leefbaarheid en vitaliteit op peil blijven. Door samen te werken is het delen van kennis gemakkelijker en hebben de gemeenten de massa die nodig is om hun gezamenlijke belangen te behartigen (lobby). Samen willen we de randvoorwaarden scheppen die ervoor zorgen dat onze gemeenten ook in de toekomst aantrekkelijk blijven. Tegelijkertijd willen we met onze ruimte bijdragen aan de opgaven die heel Nederland heeft op het gebied van energie, wonen, zorg, onderwijs en klimaat. Maar wél met oog voor de landschappelijke kwaliteiten, natuur/ biodiversiteit en de leef kwaliteit voor de inwoners in het landelijk gebied en in onze mooie dorpen!

2. De P10: een analyse

Hét platteland bestaat niet. Binnen de P10 is er sprake van een grote verscheidenheid: gebieden met veel toerisme en gebieden met weinig toerisme, gebieden met voornamelijk veehouderij en gebieden met voornamelijk akkerbouwbedrijven etc. Gemeenten omgeven door andere plattelandsgemeenten of juist meer stedelijk gebied, gemeenten met treinverbindingen en zonder. Maar er is ook veel wat de P10-gemeenten verbindt:

Het platteland is **prachtig**, rustig, ruim en mooi. Er zijn prachtige natuurgebieden die afgewisseld worden door idyllische dorpen. Op het platteland kun je uren rondfietsen en

¹ | Berkelland, Schouwen-Duiveland, Opsterland, Westerveld, Borger-Odoorn, Hof van Twente, Hollands Kroon, Ooststellingwerf, Peel en Maas, Sluis, Hulst, Aa en Hunze, Bronckhorst, Medemblik, Goeree-Overflakkee, Midden-Drenthe, Twenterand, De Fryske Marren, Het Hogeland, Horst aan de Maas, Westerkwartier, Altena, Dinkelland, Tubbergen, West Betuwe, Leudal, De Wolden, Noardeast-Fryslân, Weststellingwerf, Veere, Dalfsen, Buren en Tholen.

genieten van rust, ruimte en de schoonheid van de natuur. En in de nachten is het op het platteland nog écht donker. De groene en veelal waterrijke omgeving heeft een positieve invloed op de mentale en fysieke gezondheid van mensen. Niet zo gek dat mensen hier graag wonen. Want naast de prachtige omgeving is er ook aandacht voor elkaar. Op het platteland begroeten we elkaar op straat en kijken we naar elkaar om. En als er problemen zijn zetten we samen de schouders eronder om dit op te lossen. Dat zit nou eenmaal in onze volksaard. We bieden ruimte voor de enorme krapte op de woningmarkt in de meer stedelijke gebieden. De ruimte delen we graag, niet alleen om te wonen maar ook om te ondernemen, te innoveren, te werken, te ontspannen en te recreëren.

Het platteland is **krachtig**. We zijn al lang niet meer het kleine, ouderwetse en pittoreske platteland. Door de sociale verbinding en zelfredzaamheid die we op het platteland kennen, in de volksmond ook wel Mienskip en naoberschap (nabuurchap) genoemd, zijn ondernemers en inwoners in staat om lokale initiatieven van onschatbare waarde te ontplooiën en te ontwikkelen. Er wordt verantwoordelijkheid genomen om problemen zélf op te lossen. Als voorzieningen dreigen te verdwijnen, slaan inwoners en ondernemers de handen ineen, stropen ze hun mouwen op en zorgen ze ervoor dat de school, de buurtsupermarkt en de bibliotheek toch (op eigentijdse wijze) bereikbaar en toegankelijk blijven. Voorbeelden zijn er legio, ook van kleinschalige initiatieven die nauwelijks hulp nodig hebben omdat initiatiefnemers weten wat ze willen en hoe ze dat aan moeten pakken. Er is sprake van ondernemerschap en er ontstaan innovatieve ideeën die vervolgens een bovenlokale betekenis krijgen. Het onderzoek van Wageningen Universiteit toont aan dat er op het platteland een actieve cultuur heerst van waaruit allerlei spannende initiatieven ontstaan en acties worden ondernomen.² Ze zijn spannend, omdat ze veel inzet vergen en omdat ze soms ook schuren met regelgeving en/of bedrijfsbelangen.

Het platteland is **nodig** voor de voedselvoorziening en biedt oplossingen voor de grote opgaven op het gebied van de energietransitie, klimaatadaptatie, de woningmarkt en de zorg. Het platteland huisvest talrijke bedrijven die werkgelegenheid bieden en veelal erg innovatief zijn, zoals toekomstgerichte landbouw, maakindustrie, recreatie en dienstverlening. De landbouw is veruit de grootste grondgebruiker en geeft identiteit aan het landelijk gebied. Voor een leefbaar platteland is goede afstemming tussen alle nationale claims op de ruimte noodzakelijk om de identiteit, rust, natuur en ruimte te kunnen waarborgen.

Tegelijkertijd is de samenleving op het platteland **kwetsbaar**. In P10-gemeenten wonen relatief meer ouderen dan in de rest van Nederland. Een flink aantal gepensioneerden verhuist na het afsluiten van hun loopbaan van de stad naar het platteland. En door die toenemende vergrijzing hebben steeds meer mensen hulp nodig terwijl er steeds minder mensen in staat zijn om anderen te helpen.

Zorgen voor onze inwoners is kostbaar. Door het uitgestrekte gebied en de daarmee samenhangende grote oppervlakte van plattelandsgemeenten moet er meer aangelegd worden. Denk aan infrastructuur en riolering. Landschapsonderhoud vergt veel inzet en de vervoerskosten voor zorgpersoneel zijn hoog vanwege de grote afstanden die afgelegd moeten worden. Daar komt bij dat de cultuur van zelforganisatie vraagt om voorzieningen voor ontmoeting zoals dorpshuizen en verenigingsgebouwen. Als plattelanders elkaar niet

---

² Roel During (red.), Bettina Bock, Rosalie van Dam e.a., *Leefbaarheidsinitiatieven op het platteland: analyse van eigenheid en eigenaarschap* (Wageningen: Wageningen University and Research, 2018)

kunnen ontmoeten, verliest de gemeenschap zijn kracht. Ontmoetingsruimten op het platteland zijn en blijven daarom essentieel.

De uitdagingen van het platteland spelen vaak af op provinciaal of regionaal niveau en verschillen per gebied. Het Rijk, provincies en waterschappen hebben op het plattelandsontwikkelingsdossier een belangrijke rol door financiering en bevoegdheden. Dit is ook in het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied het geval. Het daadwerkelijk aanpakken van de vraagstukken kan alleen als er sprake is van wederkerigheid en gelijkwaardigheid tussen Rijk, waterschappen, provincie en plattelandsgemeenten.

Bij de aanpak van de uitdagingen moet ruimte zijn voor initiatieven van de inwoners en ondernemers van het gebied. De gebruikers van de gebieden weten wat er speelt. De lijnen tussen inwoners en ondernemers en plattelandsgemeenten zijn kort en duidelijk, dit is een goede basis om integraal, gebiedsgericht en van onderop te werken.

3. Visie

Een robuust platteland met vitale dorpen

Vanuit deze visie werken wij aan de volgende programmalijnen:

1. Leefbare kernen
2. Leefbaar buitengebied (voorheen samen met leefbare kernen Leefbaar platteland)
3. Duurzaam platteland;
4. Sociaal platteland; (was sociaaleconomisch platteland, maar bleek niet goed te werken)
5. Maatwerk platteland. (rand voorwaardelijk programma)

Met het grote grondgebied en de organisatiekracht kunnen de P10-gemeenten een bijdrage leveren aan de grote maatschappelijke opgaven van ons land. Het behouden en versterken van onze gebieden en gemeenschappen lukt alleen als we het sámen doen en in verbinding met andere partners. We moeten de verschillen tussen de regio's erkennen en waarderen. Elke regio telt én elke regio vraagt om een aanpak en oplossing die past bij de specifieke kenmerken en de eigenheid van het gebied, zijn inwoners en bedrijven.

Dit doen we vanuit de volgende principes:

1. We werken vanuit een gezamenlijk perspectief

- Vertrouwen is de basis. We werken in verbinding met de eigenaren van initiatieven en bieden ruimte voor initiatieven vanuit vitale gemeenschappen.
- We werken integraal.
- We werken samen: als één overheid, waarbij sprake moet zijn van wederkerigheid en gelijkwaardigheid tussen Rijk, waterschappen, provincie en plattelandsgemeenten. We werken ook samen met inwoners en met maatschappelijke organisaties en bedrijven.
- Het kan wél is onze mindset.

2. Met voldoende geld en capaciteit

- Er moeten voor de korte en lange termijn voldoende middelen beschikbaar zijn in het gemeentefonds voor uitvoering van de huidige taken, maar ook voor de investeringen voor de lange termijn.
- Nieuwe taken komen met knaken.
- Budgetten beschikbaar stellen voor specifieke lokale opgaven en sociale gemeenschappen.
- Belangrijke randvoorwaarde is dat, naast voldoende geld, ook voldoende capaciteit aanwezig moet zijn om alle taken uit te kunnen voeren. We hebben te maken met een overspannen arbeidsmarkt en gekwalificeerd personeel is schaars. Ook om deze reden moet er als één overheid worden gewerkt waarbij met personele inzet geschoven kan worden om de problemen aan te pakken.

3. In krachtige regio's

- Onze aanpak kenmerkt zich door samenhang, in landschappen, leefgemeenschappen, economische potentie etc.
- Er is ruimte voor een regionale aanpak met goed samenspel tussen platteland en stad. Stad en landelijk gebied hebben elkaar nodig en vullen elkaar aan op veel

gebieden. Het landelijk gebied kan de drager zijn voor nieuwe economische ontwikkelingen, duurzame productie van voedsel in de regio, het opwekken van duurzame energie, klimaatadaptatie en recreatie en toerisme. Bovendien zorgt het landelijk gebied voor innovatieve, kleinschalige en landschappelijk interessante woon- en werkmilieus voor de stad.

- Het onderzoek Elke Regio Telt! heeft wetenschappelijk onderbouwd dat er onwenselijke verschillen tussen regio's zijn. Wij zetten in op de lobby voor een nieuwe (rijks)aanpak van die verschillen in de brede welvaart. Daar wordt niet alleen de regio, maar heel Nederland mee bedoeld!

De gebiedsgerichte aanpak vraagt de komende jaren de nodige aandacht. Het principe 'je gaat erover of niet' volstaat veelal niet meer. Voor de grote complexe opgaven biedt dit onvoldoende houvast voor samenwerking. Het motto zou moeten zijn: 'Je draagt bij waar je nodig bent'. Bij het ontwerpen van de aanpak van een opgave moet door de betrokkenen antwoord worden gegeven op vier vragen: Wat?, Wie?, Wie doet wat? en Waarmee? De antwoorden op deze vragen beïnvloeden elkaar en daarom is het belangrijk dat ze op elkaar aansluiten. Het platteland, verenigd in de P10, kan veel bijdragen. Wij bieden het Rijk aan hier gebruik van te maken en veel meer te luisteren naar wat er in onze gebieden speelt en wat de oplossingen zijn. Alleen dan is er draagvlak. Alhoewel Nederland klein is, is de afstand van Den Haag naar de periferie erg groot. Wij dagen eenieder uit naar onze gebieden te komen en te ervaren wat daar speelt!

4. Leefbare kernen

Op een leefbaar platteland hebben inwoners en ondernemers de voorzieningen tot hun beschikking die ze nodig hebben om te leven en te werken. Het is een plek die bereikbaar is, waar de kinderen naar school kunnen, de supermarkt niet te ver weg is en waar boeren de tijd en ruimte krijgen om zich aan te passen aan klimaatverandering en milieudoelen.

De leefomgeving staat onder druk door onder meer vergrijzing, leegstand, teruglopend openbaar vervoer en een huisartsentekort. Voorzieningen verdwijnen en reisafstanden nemen toe. Er zijn te weinig bedrijventerreinen en jongeren trekken weg omdat ze (onterecht) weinig carrièrekansen zien. Boeren staan aan de lat voor een enorme transitie waarbij te weinig perspectief geboden wordt. Dit leidt tot grote onrust. Door de corona lockdown wordt het platteland weer aantrekkelijker gevonden en willen steeds meer mensen hier graag wonen. Want hier is ruimte en de afstanden worden minder belangrijk door de digitalisering.

De zo kenmerkende sociale structuur en kracht behouden en versterken: met dat doel werken we aan een leefbaar platteland. Daarvoor is de **woonopgave** van cruciaal belang. Investeren in het uitbreiden van dorpen is nodig voor het behouden van de kracht van het platteland. Een platteland waar (nog) sprake is van zelfredzaamheid en waar gewerkt wordt aan Brede Welvaart. Waar voorzieningen gedragen worden door de inwoners, van onderwijs, zorg, sport en cultuur tot detailhandel en horeca. Waar de plaatselijke sportclub genoeg leden heeft voor sportbeoefening en de kantinedienst. Waar de school voldoende leerlingen heeft en waar genoeg mensen wonen om lokaal inkopen te kunnen doen zodat de supermarkt en de lokale detailhandel bestaansrecht heeft.

- **Nieuwbouw** is nodig om de huishoudensgroei op te vangen en biedt kansen om de bevolkingsopbouw meer in evenwicht te brengen. Het is nodig om straten en wijken toe te voegen aan onze dorpen mét oog voor de ruimte die nodig is voor andere functies zoals de voedselproductie van de boeren, klimaatadaptatie en natuur en de versterking van de biodiversiteit. De woningen zijn bedoeld om het aantal inwoners te laten groeien maar ook voor het evenwichtiger maken van de bevolkingsopbouw en om de doorstroom te bevorderen.
- Er is sprake van een mismatch: de woningvoorraad sluit onvoldoende aan bij de woonwensen van zowel de bevolking als eventuele nieuwkomers. Zo wonen veel senioren opvallend ruim, terwijl starters moeite hebben met het vinden van een koopwoning. Er is aandacht nodig voor de specifieke situatie op het platteland.
- We zullen moeten zorgen voor huisvesting van steeds **langer thuiswonende ouderen** - een groep die op het platteland in grote mate aanwezig is- in relatie tot beschikbare en bereikbare voorzieningen.
- **Vrijkomende agrarische bebouwing** moet een passende invulling krijgen.

Naast nieuwbouw bestaat de woonopgave op het platteland uit kleinschalige herstructurering, verduurzaming en het levensloopgeschikt maken van de huidige woonvoorraad. Een opgave die complex is, gelet op het relatief hoge aandeel van

particuliere woningen op het platteland dat allemaal individueel aangepakt moeten worden.

De terugloop van voorzieningen is een groot aandachtspunt. In het kader van Elke Regio Telt! wordt hier volop aandacht voor gevraagd.

Door vergrijzing, ontgroening en een kwalitatieve mismatch hebben vrijwel alle beroepsgroepen te maken met een tekort aan personeel. En het ziet er niet naar uit dat de krapte op de arbeidsmarkt snel zal veranderen. Ook de noodzakelijke energietransitie staat onder druk door een tekort aan technisch personeel. Een andere aanpak van de arbeidsmarkt is nodig: betere aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt en de arbeidsmarkt minder flexibel maken ten bate van bestaanszekerheid.

Arbeidsmigranten zijn in steeds meer sectoren onmisbaar. Op het platteland gaat het om bijvoorbeeld de agrarische sector, horeca, zorg en techniek. We hebben daarbij een zorgplicht om arbeidsmigranten als (tijdelijke) inwoners een veilig en menswaardig bestaan te bieden, in aansluiting op de adviezen van de Commissie Roemer. Vanwege een groeiende behoefte als gevolg van schaarste en vergrijzing op de arbeidsmarkt vergt het huisvestings- en integratievraagstuk aandacht op het platteland. Enerzijds in voldoende kwalitatieve huisvesting, anderzijds in het faciliteren van arbeidsmigranten die zich hier permanent willen vestigen.

Doelstellingen & ambities

Wonen, werken, leven en bereikbaarheid zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Juist op het platteland waar op onderdelen tekorten (zijn) ontstaan is het blijvend zoeken naar evenwicht belangrijk. Daarbij hoort ook het maken van keuzen. Niet alles kan voor altijd in stand gehouden worden. Het uitgangspunt is het zorgen voor brede welvaart en bestaanszekerheid die passend is voor de mogelijkheden van het platteland. Omdat we daarbij mede afhankelijk zijn van de provincie en het rijk is het van belang om aan te sluiten bij andere regionale, bovenregionale en landelijke platforms en programma's.

1. Wonen

- Huidige en toekomstige inwoners, ondernemers en bezoekers kunnen wonen en ondernemen in betaalbare huizen en gebouwen die aansluiten bij de woon- en vestigingsbehoefte ongeacht leeftijd, gezinssamenstelling, bedrijfssamenstelling of hulpvraag.
- Lobby voor fysieke en financiële ruimte voor nieuwbouw, voor opvang huishoudensgroei, inloop woningtekort en herstructurering.
- Lobby voor financiële middelen en passende wet- en regelgeving voor sloop, verduurzaming, herstructurering bestaande woningvoorraad inclusief agrarisch vastgoed en het levensloopbestendig maken van woningen.
- Lobby voor ruimte voor alternatieve innovatieve woonvormen, flexwonen en extra inzet op combinatie wonen en zorg. Gezamenlijk werken aan de uitvoering van de Wet Versterking Regie Volkshuisvesting en Een Thuis Voor Iedereen.
- Kennis uitwisselen ten aanzien Woonzorgvisies in plattelandsgemeenten.
- Aandacht voor een integrale gebiedsaanpak op het platteland met specifieke aandacht voor onder meer: het gebrek aan ruimte, de stikstofproblematiek, netcongestie, veiligheid en politie, de kosten van de woningbouw en de benodigde

infrastructuur, problemen rondom mobiliteit en bereikbaarheid en de bodemkwaliteit.

2. Voorzieningen bereikbaar houden.

- Zo veel mogelijk slimme combinaties maken van diensten en mobiliteitsconcepten en van personen en goederenvervoer.
- Lobby voor landelijke souplesse en ondersteuning voor combivervoer goederen en personen.
- Bij de planvorming over Betalen naar Gebruik is aandacht voor de positie en het belang van de eerste auto voor plattelandbewoners.
- Verduurzaming van mobiliteit.
- Aandacht voor verkeersveiligheid en handhaving in het buitengebied.
- Aandacht voor regionale regie over alle vormen van publiek vervoer.
- Lobby voor bereikbaarheid als gevolg van versobering openbaar vervoer.
- Samenwerken met VNG aan de ontwikkeling van Publieke Mobiliteit op het Platteland en bijdragen aan het programma Mobiliteitsdata.
- Mobiliteit als onderdeel van Brede Welvaart.

3. Bedrijventerreinen: optrekken met VNG

- Lobby voor het aantrekkelijk maken van werken op het platteland.

4. Veilig en menswaardig bestaan arbeidsmigranten

- Tegengaan uitbuiting door aanpak van malafide uitzendbureaus, door te lobbyen bij het Rijk voor goede wet- en regelgeving en samen te werken met de betrokken partijen.
- Lobby voor verantwoorde huisvesting.
- Kennisdeling over leefbaarheidsvraagstukken op het platteland die samenhangen met vestigingsvraagstukken van 'short-stay' en 'long-stay' van arbeidsmigranten.
- Kennisdeling over handelswijze bij permanente vestiging arbeidsmigranten.

5. Leefbaar Buitengebied

Ruimte voor landbouw, natuur en andere functies

Vooraf:

Bij het opstellen van de strategische visie werd gewerkt aan het Nationaal programma Landelijk gebied. Als P10 pleitten wij toen vooral voor het betrekken van de P10 bij de verdere uitwerking én voor de gebiedsgerichte aanpak (van onderop). De nieuwe minister van Landbouw heeft het NPLG stopgezet en (nog) geen alternatieven gepresenteerd. In dit hoofdstuk wordt daarom – in afwijking met de andere hoofdstukken – een beschrijving gegeven van de vraagstukken en onze inzet voor de komende periode. De gebiedsgerichte integrale aanpak is en blijft essentieel voor een leefbaar buitengebied met ruimte voor landbouw, natuur en andere functies!

De P10-gemeenten beheren een groot landelijk gebied met landbouw, natuur en nog veel meer functies. De rust in het landelijk gebied is vaak schijn. Over de inrichting en het beheer van de fysieke ruimte is namelijk veel te doen en de belangen van bedrijven en bewoners botsen vaker.

De gemeenten van de P10 hebben hier dagelijks mee te maken. Het zijn onze bedrijven en bewoners en het gaat om het grondgebied waarvoor de gemeente ruimtelijke plannen maakt en gebruiksvergunningen verleent. Het beleid van Rijk, provincie, waterschap en de invloed van de agrarische industrie en van maatschappelijke organisaties voor o.a. natuur, milieu, landbouw, landgoederen komen bij elkaar in de gemeenten. Daar ontstaan complexe puzzels om schaarse ruimte. Tel daarbij op dat de kwaliteit van water, bodem, lucht en van natuur en landschap op veel plekken terugloopt. Klimaatverandering leidt tot perioden met grote droogte én pieken met wateroverlast. Nederland heeft in internationaal verband afspraken gemaakt over behoud en versterking van de kwaliteit van natuur, water en bodemgebruik. Daaruit komen verplichtingen voort die een grote druk leggen op de agrarische sector. De druk op de grond is groot vanuit kapitaalcrachtige functies zoals wonen, infrastructuur, duurzame opwek van energie, bedrijventerrein en vanuit functies voor natuur, landschap en recreatie

Een antwoord van de gemeenten en de werkwijze die wij voorstaan om de puzzel te leggen is de **gebiedsgerichte aanpak**. Daarin komen alle belangen in één gebied samen, spreken alle eigenaren, bewoners en andere grondgebruikers met elkaar en kunnen ze samen tot oplossingen komen. In gebiedsprocessen kennen we een aanpak van onderop, integraal en met gebruik van kansen en processen die al lopen.

Dat betekent onder meer:

1. Financiële middelen om gebiedsprocessen door te voeren en om maatregelen die daarin worden afgesproken te treffen.
2. Heldere, uitvoerbare regelgeving voor natuur en milieu. Daarbij hoort ook een duurzaam toekomstperspectief voor de agrarische ondernemers.
3. Instrumenten om in gebiedsprocessen tot oplossingen te komen. Denk aan grondbeleid en inzet van rijks- en provinciale grondposities voor brede gebiedsdoelen, zoals kavelruil. Maar ook aan heldere spelregels voor bijvoorbeeld gewasbescherming en spuitvrije zones, waar alle partijen vanuit kunnen gaan.
4. Inpassen ruimtelijke claims van de andere overheden voor woningbouw, defensieterrein, bosuitbreiding, ondergrondse en bovengrondse infrastructuur etc. in gebiedsprocessen

6. Duurzaam platteland

Meer regenval, extremere stormen en langere periodes van droogte en hitte. De klimaatverandering heeft grote invloed op het platteland, onze landbouw en de natuurgebieden. Tegelijkertijd dragen we met onze ruimte en initiatieven bij aan klimaatadaptatie, de energietransitie, het realiseren van kringlooplandbouw en nieuwe natuur. En er spelen discussies rondom stikstof en PFAS. Hier ligt een duidelijk verband met de aanpak van de transitie landelijk gebied in het programma leefbaarheid buitengebied en wordt daar integraal meegenomen.

Duurzaamheid is een belangrijke thema op en voor het platteland. We benaderen de unieke landschappelijke kwaliteiten, leefbaarheid én de economie integraal en dragen zorg voor de generaties na ons

Dit is in goede handen bij plattelanders. De kracht van het platteland is ook mooi zichtbaar op dit thema door bijvoorbeeld de energiecoöperaties innovatieve toekomst bestendige oplossingen voor de warmte transitie.

Doelstellingen & ambities

1. Ruim baan voor Lokale energiecoöperaties, beperkende regelgeving (zoals bijvoorbeeld de Energiewet en Warmtewet) wegnemen en voorkomen dat marktpartijen voorrang krijgen. Randvoorwaarde hierbij is de verzwaring van het energienetwerk en realisatie van voorzieningen voor de opslag van warmte en energie.
2. Een aanpak warmtetransitie die aansluit bij de opgaven van de plattelandsgemeenten. De innovatieve aanpak van het platteland mag niet belemmerd worden door (niet aansluitende) regelgeving.
3. Adequaat reageren op klimaatverandering zodat schade beperkt blijft en kansen benut worden.
4. Ruimte voor de kracht van lokale gemeenschappen en krachtige agrarische bedrijven bij de aanpak van klimaatverandering en wateradaptatie.

7. Sociaal platteland

Als je 'platteland' zegt, zeg je 'sociaal'. Dan zeg je 'naar elkaar omzien, elkaar groeten, elkaar helpen, samen leuke, goede, slimme dingen doen voor je burens, de vereniging, het dorp'. Met kleine gebaren en met grote initiatieven, zoals de zorgcoöperatie. Dat je naar de tandarts, huisarts, verloskundige of fysiotherapeut kunt. Dat je boodschappen doet bij lokale winkels en vrijwilligerswerk in het zwembad, elkaar ontmoet in het dorps huis of de plaatselijke kroeg.

Onze sociale structuur is de bron van onze grootste kracht: zelfredzaamheid en organiserend vermogen. In die kracht zien we richting de toekomst wel grenzen. Wie zorgt straks voor wie als dorpsgenoten steeds ouder worden, van zorgbieder zorgvrager worden, en er steeds minder jongeren zijn? Door de grote afstanden is ambulante zorg relatief duur. Als we de kracht van het platteland willen inzetten voor de grote opgaven van ons land, moet die kracht wel in stand blijven. Daarvoor is de leefbaarheid en de daarvoor benodigde voorzieningen van groot belang.

In de afgelopen periode is er als gevolg van wijziging van de bestuurlijk en ambtelijke trekkers van dit programma voor gekozen om economie buiten dit programma te houden en op te nemen in leefbare kernen en in te zetten op sociaal platteland.

Thema's die passen binnen dit programma zijn Brede welvaart, positieve gezondheid en zorg. Hoe zorgen we ervoor dat gemeenschappen vitaal blijven? Ontmoeting en gemeenschapsofbouw spelen daarbij een belangrijke rol. Met de nieuwe bestuurlijk en ambtelijk trekker van het programma sociaal platteland zal de komende maanden een werkprogramma sociaal platteland opgesteld worden. In samenspraak met het programma leefbaar platteland zal ook naar het thema recreatie en toerisme worden gekeken.

Doelstellingen & ambities

1. Meer ruimte voor experimenten op het gebied van domotica en innovatieve digitale dienstverlening.
2. Een goede balans tussen toerisme en leefbaarheid, waarbij recreatie en toerisme ingezet worden om de vitaliteit en leefbaarheid te ondersteunen.
3. Bereikbare en betaalbare eerste- en tweedelijnszorg.
4. Aanrijtijden van ambulances worden gehaald.
5. Bereikbaarheid van spoedeisende hulp
6. Realiseren van een basisniveau van voorzieningen waarbij ontmoeting essentieel is
7. Kennisdeling rondom wonen en zorg, mogelijk gevolgd door lobby

8. Maatwerk platteland

Voor alle programma's is geld en ruimte voor maatwerk essentieel. Om dit goed te kunnen accommoderen is hiervoor een apart programma gemaakt met een bestuurlijk en ambtelijk trekker. De beschikbaarheid van geld is inmiddels een belangrijk onderwerp. Het rijk bekostigt de gemeenten meerjarig (structureel) onvoldoende voor de uitvoering van de opgedragen taken. Plattelandsgemeenten hebben een extra nadeel omdat voor veel rijksuitkeringen het aantal inwoners de maatstaf is terwijl plattelandsgemeenten vaak minder inwoners (per km²) hebben. Ook specifieke uitkeringen voor het platteland staan onder druk en worden minder. We blijven ons daarom inzetten voor voldoende middelen om te kunnen investeren in wat het platteland nodig heeft om vitaal te blijven. We willen immers voor inwoners en ondernemers een omgeving blijven bieden waar het goed wonen, werken en leven is.

Daarbij is niet alleen voldoende geld belangrijk maar ook wet- en regelgeving waarmee we de investeringen in de landelijke omgeving kunnen vergunnen en toestaan. Met voorzieningen en ruimtelijke ingrepen op de juiste plaatsen kunnen we ontwikkeling, (sociale) innovatie en vitaliteit blijven ondersteunen en bevorderen. Daar is passende wet- en regelgeving voor nodig.

Doelstellingen & ambities

1. Vergroting van het gemeentefonds.
Gezamenlijke lobby met de VNG voor voldoende geld op de korte en lange termijn..
2. Financieel maatwerk binnen het gemeentefonds om ruimte te bieden aan oplossingen voor het platteland
Inzet voor passende uitgangspunten en maatstaven bij de periodieke herijking van het gemeentefonds die recht doen aan de kenmerken van P10-gemeenten
3. Maatwerk in de Omgevingswet met aandacht voor de uitvoerbaarheid en structurele kosten
Inzet voor reële maatstaf voor toerekening van kosten aan plattelandsgemeenten voor vormgeving van het digitaal stelsel Omgevingswet
Goed toegankelijk en werkend digitaal stelsel voor ruimtelijke initiatieven van inwoners en ondernemers uit P10-gemeenten.
4. Experimenteeruimte voor het platteland in de Omgevingswet.
5. Voldoende geld voor het platteland, zowel in Den Haag als in Europa.

9. Programma-overstijgende thema's

Europa

Europa speelt een belangrijke rol in het plattelandsbeleid. Voor de P10 zijn het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid, Leefbaar Platteland en de lange termijnstrategie voor het platteland op dit moment de hoofdthema's in Brussel. Daarom is binnen de P10 een werkgroep Europa actief om op de hoogte te blijven van de wet- en regelgeving zodat daar tijdig op geanticipeerd kan worden en waar nodig specifieke P10 standpunten ingebracht kunnen worden. Vanuit de werkgroep P10 wordt veel samengewerkt met de VNG-commissies die actief zijn in Europa.

Daarnaast voert de P10 Europese projecten uit met Wageningen University Research. De komende vier jaar wordt samengewerkt aan het project Rural diversity. Hiermee wordt beoogd de kenmerken van het landelijk gebied fijnmaziger in beeld te brengen waardoor gericht beleid kan worden gemaakt.

Doelstellingen & ambities

Onze Europese strategie richt zich op:

1. Beïnvloeding van Europese regelgeving relevant voor plattelandsgemeenten.
2. Optimaal gebruik van EU-fondsen ter bevordering van de leefbaarheid op het platteland.
3. Actieve deelname aan het debat over de landbouwtransitie.
4. Ontwikkelen van een analyse instrument dat 'landelijkheid' op een fijnmazige manier in kaart brengt; hierbij o.a. ook rekening houdend met de verschillende functies van het platteland en de stad-plattelandsrelaties
5. De mogelijkheden die Europa biedt worden meegenomen in de verschillende programmalijnen.

Leren en ontwikkelen

Door de sociale verbinding en zelfredzaamheid die we op het platteland kennen, zijn ondernemers en inwoners in staat om lokale initiatieven van onschatbare waarde te ontplooiën en ontwikkelen. Er wordt verantwoordelijkheid genomen om problemen zélf op te lossen. De initiatieven lopen - naar mate ze toenemen in grootte en impact- tegen diverse obstakels en belemmeringen aan. Er is te veel oog voor het naleven van wetten en regels en te weinig voor het resultaat van deze initiatieven, bijvoorbeeld op het gebied van sociaal kapitaal. Het huidige institutionele kader is nog onvoldoende ontvankelijk voor bewonersinitiatieven die de categorie 'leuk en aardig' ontstijgen. Dit maakt de initiatieven kwetsbaar. Het is belangrijk om vanuit de samenleving te gaan denken en dergelijke initiatieven te ondersteunen met flexibelere kaders.

Het faciliteren van lokale initiatieven is een continue bron van aandacht waarbij we al lerende door ontwikkelen. Daarvoor organiseren we De Reis: ambtelijk bezoeken we onze deelnemende gemeenten en horen we hoe zij omgaan met inwonersinitiatieven. Wat werkt en wat werkt niet?

Doelstellingen & ambities

1. Faciliteren van dorpen waar inwoners verantwoordelijkheid (kunnen) nemen voor de brede welvaart in hun omgeving.

10. Focus, lobby en kennisdeling

Als P10 doen we het met elkaar en de kracht zit in het zelf doen. Daarom is focus belangrijk: we kunnen niet alles. De Strategische visie is het uitgangspunt. In de uitvoering zal het Dagelijks Bestuur zich richten op de onderwerpen zoals genoemd in deze Strategische Visie. Actuele zaken of andere onderwerpen kunnen opgepakt worden door leden van het Algemeen Bestuur waarbij de ambtelijke ondersteuning vanuit de eigen organisatie wordt geregeld. Dit wordt afgestemd in het Dagelijks Bestuur.

De activiteiten van de P10 richten zich op kennisdeling en lobby. Door kennisdeling, gezamenlijke projecten/pilots als leren de P10-gemeenten van elkaar en van andere organisaties. Via lobbyactiviteiten wil de P10 het beleid van andere overheden beïnvloeden. Het gaat dan om de nationale overheid, maar ook om de provincies en de Europese Unie. Bij lobby gaat het niet alleen om halen, maar minstens zoveel om brengen. De P10 is immers dé kenner van het landelijk gebied en haar gebruikers.

Zowel in lobby als in kennisdeling werken wij samen met anderen, zoals VNG, diverse ministeries, provincies, G40, M50, K80, IPO, LTO, natuurorganisaties, UvW, Vereniging van Plattelandsgemeenten, Landelijke Vereniging van Kleine Kernen, Platform31, K6 (netwerk van de provincies met één of meer krimpregio's), Renaissance van het platteland, NBTC, NL connect, onderwijsinstellingen etc.

We houden scherp in de gaten of een onderwerp typisch P10 is of vooral van belang voor één of enkele gemeenten. In andere gevallen kan een belang beter door of samen met andere organisaties behartigd worden.

Deze Strategische Agenda is opgesteld voor de periode 2023-2026. Op basis van deze visie wordt voor elke twee jaar een uitvoeringsprogramma gemaakt, waarin aan elke programmaliijn een lid van het Dagelijks Bestuur en een programmacoördinator zijn gekoppeld. In het uitvoeringsprogramma wordt aangegeven op welke onderwerpen werkgroepen worden ingesteld. Deze werkgroepen werken integraal en interdisciplinair. In het jaarverslag wordt gerapporteerd over de resultaten.

11. Communicatie

Voor de communicatie van de P10 zijn in 2023 drie strategische routes opgesteld en goedgekeurd door het DB.

1. P10 maakt de weg naar het platteland zo eenvoudig mogelijk en stimuleert kennisdeling tussen haar lidgemeenten.
2. P10 is als belangenbehartiger met haar belangrijkste agendapunten bekend bij de (inter)nationale politiek.
3. Het bredere publiek kent het platteland als prachtig, krachtig, nodig en kwetsbaar.

Voor 2024 en 2025 richten we ons met name op content. We verzamelen verhalen die raken en aansluiten bij onze persoonlijkheid en onze kernboodschap.

P10-persoonlijkheid

- Positief
- Trots
- Nabij (dialoog, effen het pad)
- Verbindend (bruggen bouwen)
- Optimistisch
- Daadkrachtig
- Zelfbewust

Belangrijkste elementen van de kernboodschap

- Krachtig
- Prachtig
- Nodig
- Kwetsbaar
- "Van economisch doelmatig naar maatschappelijk effectief"
- Wij zijn de regio

Onze keuzes voor '24 – '25

- Met behulp van contentmapping sturen we op de belangrijkste issues per programmalijn.
- We onderhouden onze perscontacten zodat we bij actuele ontwikkelingen snelle toegang hebben tot het podium.
- We kiezen LinkedIn als belangrijkste online kanaal.
- We maken voornamelijk 'short content': infographics, slideshows en video's.
- We kiezen voor focus op enkele thema's zodat tijd en middelen effectief kunnen worden ingezet.